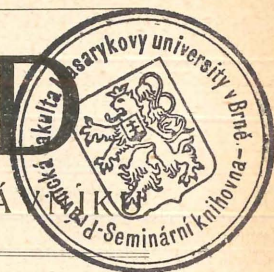

VŠEHRD

LIST ČESKOSLOVENSKÝCH PRÁČÍK

Péče o nezaměstnané se zvláštním zřetelem ke gentskému systému.

Dr. Otakar Schüller (Praha).

Až do konce světové války nebyla v bývalém Rakousku prováděna státem péče o nezaměstnané. Jiní veřejnoprávní činitelé, hlavně obce, pečovaly sice o nezaměstnané v dobách předválečných i později za války, pokud tehdy nezaměstnanost byla, ale péče ta nebyla jednotná, ustálená a trvalá, nýbrž jen případ od případu prováděná, a to obyčejně tenkrát, když nezaměstnaní shluknuvše se požadovali důrazně práci. Tak v Praze se před válkou stávalo, že nezaměstnaní demonstrací docílovali toho, že magistrát jim přikazoval práce nouzové obyčejně na městských hradbách.

V tehdejších dobách nenabyla totiž nezaměstnanost tak velkého rozsahu jako po válce, neboť tenkrát dělníci kvalifikovaní i nekvalifikovaní z největší části našli práci a pokud snad nenalezl odborný dělník zaměstnání ve svém oboru, tu přijal práci nekvalifikovanou, při čemž konkuroval s dělníkem neodborným. A dělníci nekvalifikovaní byli spokojeni s prací jakoukoliv, třeba i nejnižšího druhu; hlavním oborem pracovním těchto dělníků byly jmenovitě práce t. zv. sezonní, pokud snad nevyžadovaly sil kvalifikovaných. Málo tudíž dělníků zůstalo, za normálních pracovních poměrů tehdy bez zaměstnání a práce; jen snad lidem štitícím se práce na zaměstnání nezáleželo. Nutno však podotknouti, že vyskytovaly se i tehdy případy, že i větší počet dělníků řádných zůstal bez zaměstnání, ježto v některých oborech následkem stagnace a přechodných krísí v průmyslu práce nebylo. V těchto případech byli odkázáni povětšinou na nepravidelné podpory různých spolků, dělnických svépomocí a družstev a v poslední řadě i na chudinské podpory své obce, což zajisté naplňovalo duši dělníka řádného a pracovitého trpkostí, neboť to pokořovalo jeho lidskou důstojnost.

Takové poměry mohly trvati jen v době, kdy kapitalismus téměř neomezeně ovládal práci. Ke konci světové války však začínal obrat. K tomu přispěly především nové směry sociální, jimiž Evropa musela se zabývati, ježto organisované dělnictvo poznalo svoji sílu a žádalo za úpravu otázek dělnických i za účast ve veřejné správě. Státy

poznaly nutnost připravit se včas na dobu poválečnou, ježto bylo lze předvídati, že po skončení světové války nezaměstnanost jakožto přirozený důsledek války bude značná. Vlnou tou bylo zasaženo i bývalé Rakousko, jež ještě tíživěji mohlo pocítovati než jiné válčící státy jednu z obžalob zločinné války — nezaměstnanost. Zmítané národnostními zápasy, sevřené vítězcími státy dohodovými a zvolna se již rozpadávající Rakousko přistupuje tudíž na sklonku světové války v roce 1917 ku zřízení ministerstva sociální péče císařským rozhodnutím ze dne 7. října 1917 s počátkem působnosti od 1. ledna 1918. Působnost, jež byla pro rakouské ministerstvo sociální péče určena vyhláškou veškerého ministerstva ze dne 27. prosince 1917, č. 504 říš. zákona, vztahovala se na záležitosti, jejichž úprava stala se akutní válečnými poměry, a sice péče o mládež, o válečné neudrživce a jich pozůstalé, pak sociální pojištění, živnostenské právo dělnické a ochrana dělnictva, bytové záležitosti a posléze ochrana výstřelců, zprostředkování práce a péče o nezaměstnané.

Ministerstvo sociální péče bývalého Rakouska neprovedlo v krátké době svého působení v bouřlivém roce 1918 sice žádnou pronikavou reformu pro dobu poválečnou v oboru péče o nezaměstnané, nicméně zařazením této agendy do oboru působnosti ministerstva, tedy nejvyššího úřadu státního, byl dán podklad pro budoucí provádění péče o nezaměstnané se strany státu, čímž zajisté učiněn významný krok na poli sociální péče vůbec.

Za těchto poměrů nastal převrat 28. října 1918 a zřízení samostatné republiky Československé. Funkci rakouského ministerstva sociální péče převzalo ministerstvo sociální péče republiky Československé, zřízené spolu s jinými nejvyššími správními úřady na podkladě zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 2 Sb. z. a n.

Naše ministerstvo sociální péče počalo svoji působnost za mimořádně neutěšených poměrů. Nezaměstnanost vzrostla velikou měrou. Továrny většinou za války přetvořené na výrobu válečného materiálu nemohly ihned přejít do mírového stavu; také scházely jim nutné suroviny i stroje. Těž obchod vázl následkem nejistoty vývoje politických a valutárních poměrů u okolních států.

Okolnosti právě uvedené měly přirozeně neblahý vliv na nezaměstnanost. Nejen dělníci, kteří dosud v továrnách jmenovitě na válečný materiál pracovali, zůstali bez zaměstnání, nýbrž šiky jejich byly značně rozmnoženy přílivem vracejících se, demobilisovaných dělníků-vojáků z fronty.

Tu československé ministerstvo sociální péče rázně se podjalo úkolu uspořádati péči o nezaměstnané, jak toho vyžadovaly poválečné, mimořádně těžké poměry hospodářské.

Zákonem ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných, bylo stanoveno, že příslušníci čl. státu, odkázaní svojí výživou na mzdu nebo služební požitky a podléhající zákonu o pojištění dělníků v nemoci ze dne 30. března 1888, z. ř. čís. 33, (nyní s novelami) nebo zákonu o bratrských pokladnách ze dne 28. čer-

vence 1889, z. ř. čís. 127 (nyní zrušený), mohou činiti nárok na podporu v nezaměstnání (§ 1, odst. 1) a že nárok též mohou činiti osoby vojenské, propuštěné ze služby vojenské, neb osoby, které podléhaly zákonu ze dne 26. prosince 1912, z. ř. č. 236, o válečných úkonech (demobilisovní) (§ 1, odst. 2).

Zákon tento platil původně do 15. února 1919; účinnost jeho však byla čtyřikrát prodloužena s některými změnami, dvakrát zákonem, dvakrát vládním nařízením.¹⁾

Z krátkých lhůt — po dvakrát přes čtrnáct dní — po které prodlužována byla platnost prvního zákona čsl. republiky o podporách nezaměstnaných ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 Sb. z. a n., je patrné, že si byl zákonodárce vědom neúplnosti a nedostatečnosti prvního zákona v oboru péče o nezaměstnané a že prodlužování jeho platnosti mělo za účel získati času na vypracování nového zákona, dokonalejšího a plně přizpůsobeného poměrům nastalým v roce 1921 a následujících letech. Pro prodlužování tohoto zákona na tak krátké lhůty bylo s počátku také rozhodujícím ustálené mínění, že nezaměstnanost za jistou dobu pomine sama sebou, až po převratu se hospodářské poměry konsolidují; což se však nestalo tak rychle, jak bylo původně předpokládáno.

Úprava nová v roce 1921 se stala dvěma zákony; jsou to:

1. Zákon ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných;
2. zákon ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných.

Předchozí dva zákony jsou nejdůležitější a nejobsáhlejší, jež v oboru péče o nezaměstnané byly vydány do dnešního dne v republice Československé. Jsou to pilíře, na nichž spočívalo veškeré další budování péče o nezaměstnané v době popřevratové a kdy každý měl značný význam pro dobu, pro kterou byl určen, imenovitě zákon ad 1., který platí nyní:

Zákon ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., jímž od 1. dubna t. r. se zavádí v oboru péče o nezaměstnané t. zv. gentský systém.²⁾ Zákonem tímto měl býti zaveden nový způsob provádění péče o nezaměstnané, odlišný od dosavadního. Dle zákona čís. 267 Sb. z. a n. z roku 1921 nemá jenom stát nésti veškeren náklad na podpory jako se dalo dosud, nýbrž mají vlastní podpory v nezaměstnanosti vy-

¹⁾ Zákonem z 12. února 1919 čís. 63 Sb. z. a n. do 15. března 1919, vládním nařízením z 13. března 1919, čís. 127 Sb. z. a n. do 31. března 1919 a opětně vládním nařízením z 27. března 1919, čís. 157 Sb. z. a n. do 15. dubna 1919 a konečně zákonem z 10. dubna 1919, čís. 195 Sb. z. a n. nadále t. j. až do zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n. o podpoře nezaměstnaných, který byl dne 5. září 1921 vyhlášen a nabyl účinností 14 dní po vyhlášení.

²⁾ V Gentu v Belgii před 25 lety v době veliké nezaměstnanosti bylo usneseno v městské radě, aby město přispívalo odborovým organizacím na nutný náklad při výplatě podpor v nezaměstnanosti.

pláčetí zvláštní odborové organizace zaměstnanců, kdežto stát zúčastní se akce jen zvláštními příspěvky.

Z důvodu, že uvedení v činnost zákona o gentském systému vyžadovalo mnoho přípravných prací, nebylo možno stanovití ihned den jeho účinnosti, jako u jiných zákonů, nýbrž bylo v § 15 zákona ustanoveno, že »zákon tento nabývá účinnosti dnem, který určí ministr sociální péče v dohodě s ministrem financí vyhláškou«. Tato vyhláška byla uveřejněna ve Sbírce zákonů a nařízení teprve 10. ledna 1925 v částce 3, ročníku 1925 jako »vyhláška ministra sociální péče v dohodě s ministrem financí ze dne 23. prosince 1924, čís. 4 Sb. z. a n. z roku 1925«, dle níž stanoví se počátek účinnosti zákona ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n. na den 1. dubna 1925.

Pomalou čtyři roky uplynuly mezi dobou vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů a nařízení a počátkem jeho účinnosti. Na tu dobu, než vešel v platnost zákon v předchozím odstavci uvedený z roku 1921, byl určen druhý zákon ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných, dle něhož v § 23 se zrušují zákon o podpoře nezaměstnaných ze dne 10. prosince 1918, čís. 63 Sb. z. a n. a všechna zákonná ustanovení jej doplňující a čísněující; zákon tento nabyt účinnosti 14 dní po vyhlášení a pozbyl ji dnem 31. prosince 1921.

Účinnost zákona čís. 322 Sb. z. a n. z roku 1921 byla prodloužena pětkrát, vždy zákonem a sice: zákonem ze dne 21. prosince 1921 čís. 482 Sb. z. a n. od 1. ledna 1922 do 31. března 1922, zákonem ze dne 4. dubna 1922, čís. 115 Sb. z. a n. do 31. prosince 1922, zákonem ze dne 21. prosince 1922 čís. 400 Sb. z. a n. do 31. prosince 1923, zákonem ze dne 21. prosince 1923, čís. 263 Sb. z. a n. do 30. června 1924, posléze zákonem ze dne 26. června 1924, čís. 139 Sb. z. a n., nejdéle do 31. března 1925, t. j. do té doby, než nabude účinnosti zákon ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných.

Veškeré tyto předchozí zákony prodlužovaly pouze platnost zmíněného zákona, aniž by jej měnily; pouze zákony ze dne 21. prosince 1921, čís. 482 Sb. z. a n. a ze dne 21. prosince 1922, čís. 400 Sb. z. a n. nastaly jisté změny.

Oba zákony, ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných a zákon ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných mají pro obor péče a nezaměstnané mimořádně značný význam a proto nutno o nich ještě podrobněji pojednatí.

Dle zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných stanoví se v § 1., kdo má nárok na podporu v nezaměstnanosti, v § 2. kdo ho nemá a v § 3. kdo ho pozbývá. Nárok na podporu mají dle § 1. zákona příslušníci Československé republiky, kteří podléhají povinnému nemocenskému pojištění za podmínek, uvedených v zákoně; dále mohou činití nárok za stejných podmínek občané, kteří propuštěni byli z činné služby vojenské nebo

z povinnosti k zvláštním úkonům za mobilisace a ve válce podle § 3. branného zákona ze dne 19. března 1920, čís. 193 Sb. z. a n., a podle zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. z., pokud se týče dle zák. čl. LXVIII. 1912; pokud jde pak o příslušníky cizího státu, mohou tito obdržeti podporu v nezaměstnanosti za týchž podmínek jako příslušníci Československé republiky, má-li tento cizí stát obdobné opatření a nakládá-li s příslušníky Československé republiky jako se svými státními příslušníky.

Dle § 2. zákona je taxativně stanoveno, kdo nemá nároku na podporu a to:

1. stávkující nebo z práce vyloučený po dobu stávky nebo výluky;
2. vlastní vinou ze zaměstnání propuštěný, nebo kdo dobrovolně práci opustí bez závažné příčiny;
3. kdo pro své tělesné nebo duševní vlastnosti není pravidelného zaměstnání schopen;
4. kdo požívá příspěvku nemocenského od některé nemocenské pokladny;
5. kdo požívá vyživovacího příspěvku;
6. kdo má majetek, důchod, nebo jiný příjem, zabezpečující jeho nezbytnou výživu po dobu nezaměstnanosti;
7. kdo se zdržuje mimo území republiky Československé;
8. sezonní dělníci.

V § 3. se pak taxativně uvádí, kdo pozbývá nároku na podporu a to:

1. kdo byl již nepřetržitě podporován po dobu půl roku; ministr sociální péče v dohodě s ministrem financí může uvedenou lhůtu pro dělníky jednotlivých odborů a obvodů prodloužiti až na dobu jednoho roku (článkem I. zákona ze dne 21. prosince 1922, čís. 400 Sb. z. a n. prodloužena na dobu jednoho a půl roku);
2. kdo bez důvodné omluvy zanedbá povinná hlášení u veřejné zprostředkovatelný práce;
3. kdo bez důvodu odmítne veřejnou zprostředkovatelnou práci přikazovanou práci, jeho tělesným silám a duševním schopnostem přiměřenou, pokud neporušuje jeho odbornou způsobilost a jest placena podle mzdového tarifu, nebo není-li mzdového tarifu, podle sazeb v místě obvyklých;
4. kdo odmítne bezdůvodně pracovní výkon za mzdu, odpovídající přijaté podpoře;
5. kdo bezdůvodně opustí nouzovou práci, koná ji nedbale nebo zaviní své propuštění;
6. u koho dodatečně nastanou okolnosti uvedené v § 2. (uveden shora).

Z § 4. zákona jest vidno, jaké výše podpory v nezaměstnanosti dostupují a to: 1. podpora obnáší 8 Kč denně v obcích do 7.000 obyvatel, v obcích nad tento počet 10 Kč; 2. mimo osobní podporu v nezaměstnanosti obdrží podporovaný rodinný příspěvek pro osoby ži-

jící s ním ve společné domácnosti a výživou na něho odkázané a to: a) pro manželku nebo družku 2 Kč, b) pro děti vlastní i nevlastní do dokonání 14. roku 1 Kč; 3. celková podpora hlavy rodiny i s rodinnými příplatky nesmí přesahovati denně 16 Kč u osob v obcích do 7.000 obyvatel bydlících a 18 Kč denně v obcích majících obyvatel více než tento počet.

Důležité bylo ustanovení § 8. cit. zákona, dle něhož podpora v nezaměstnanosti se poukazuje zásadně předem na jeden týden po uplynutí 7 dnů od uplatnění nároků na podporu v nezaměstnanosti u povolujícího úřadu; dodatečně se podpora nevyplácí; za neděle a státní svátky podpora nepřisluší.

Dále jsou předpisy §§ 13. až 16. zákona čís. 322/1921 Sb. z. a n. o pracích nouzových; předpisy tyto nebyly vůbec převzaty do zákona ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných a není tudíž potřebí o nich podrobněji pojednávat.

Zajímavý jest předpis § 17. zákona, na kterém spočívalo řízení refundační³⁾ při výplatě podpor v nezaměstnanosti; dle tohoto § se ministr sociální péče zmocňuje, aby povolil jiný postup při udělování podpor v nezaměstnanosti podle tohoto zákona skupinám podnikatelů, kteří nechtějíce propustiti nezaměstnané dělníky, vyplácejí jim nadále částečné mzdy aspoň ve výši těchto podpor.

§ 18. zákona stanovil, že ministr sociální péče se zmocňuje, aby ve vhodné době podpory tímto zákonem stanovené, vyslechnuv dobré zdání zúčastněných odborových organizací, snížil a po případě vyplácení jich zastavil, a to buď vůbec nebo pro jednotlivá odvětví výrobní nebo pro jednotlivé obvody územní, když pracovní příležitost všeobecně nebo v tom kterém odvětví nebo obvodě dostatečnou měrou vzrostla nebo cena životních potřeb značně poklesla.

Na tomto zákonném podkladě vzhledem na zlepšené hospodářské poměry v roce 1924 byla snížena výměra podpor stanovených v § 4. zákona počínajíc 1. červencem 1924. Snížení obnášelo u osob samostatně výdělečných 25%, u příslušníků domácnosti taktéž 25%. Výměra celkové podpory hlavy rodiny i s rod. příplatky snížena o 12,5 proc. resp. 14%. Rodinné příplatky nebyly změněny. Tyto sazby měly platnost pro zákonnou 6měsíční dobu podporování. Pro 7.—9. měsíc byla stanovena podpora polovinou obnosů původně stanovených (§ 4. zák. č. 322/1921 Sb. z. a n.). Po vypršení 9. měsíce přestalo podporování vůbec.

Též § 19. zákona je důležitý po té stránce, že se jím vláda zmocňuje, aby nařízením rozšířila působnost tohoto zákona i na jednotlivé odbory sezonních dělníků a aby pro ně stanovila zvláštní podmínky co do vzniku a trvání nároku, jakož i co do výše podpory, vyslechnuvši dobrozdání zúčastněných ústředních odborových organizací.

³⁾ Řízení refundační je takové řízení, jímž činitel k placení povinný hradí dodatečně platy jinému činiteli, které tento za něho zálohově předem konal.

Vláda použila daného zmocnění pro dělnictvo stavební (nařízení vlády čís. 11 a 128 Sb. z. a n. z roku 1922, čís. 10 a 264 Sb. z. a n. z roku 1923).

Tímto byl by obsahově probrán, pokud jde o důležitější ustanovení, zákon ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných a nutno nyní seznati též blíže zákon ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných, zákon to mnohem důležitější, který od 1. dubna tohoto roku nabyl u nás platnosti.

Zákon ten, jímž zaveden byl u nás »gentský systém« a o němž již shora byl stručně podán přehled, staví celou péči o nezaměstnané na jinou — pro nás novou — základnu. § 1. cit. zákona jest obdobný § 1. zákona čís. 322 Sb. z. a n. z roku 1921 a zní:

(1) Příslušníci Československé republiky, kteří podléhají povinnému nemocenskému pojištění, mohou si zajistiti nárok na státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti za podmínek uvedených v tomto zákoně.

(2) Příslušníci cizího státu mohou obdržeti státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti za týchž podmínek jako příslušníci Československé republiky, má-li tento cizí stát obdobné opatření a nakládá-li s příslušníky Československé republiky jako se svými státními příslušníky.

Dle odstavce 2. § 1. přiznán byl státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti státním příslušníkům republiky Rakouské a Německé.

V § 2. pak zákona se praví, že nárok na státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti mají členové odborové organizace zaměstnanců, která podle svých stanov a pravidel poskytuje členům podpory v nezaměstnanosti; v § 3. výslovně dále se uvádí, že státní příspěvek je příplatkem k podpoře v nezaměstnanosti, vyplácené odborovou organizací; odborová organizace vyplácí jej nezaměstnanému na účet státní pokladny současně s touto podporou.

Dle § 4. zákona musí se odborová organizace zaměstnanců při výplatě státního příspěvku k podpoře v nezaměstnanosti řídit jistými ustanoveními; uvádějí se zde nejdůležitější z nich a to:

ad 1. členství v odborové organizaci nesmí býti vázáno jinou podmínkou než tím, že člen je zaměstnán v příslušném pracovním odboru a patří organizaci stanovené příspěvky; odborová organizace může však ze závažných důvodů omeziti členská práva některého ze svých členů pouze na nárok na podporu v nezaměstnanosti a státní příspěvek k ní a upravití přiměřeně povinnosti tohoto člena; při volbě organizace a zjištění příslušnosti k ní zaručuje se zaměstnancům plná svoboda;

ad 3. neplacení příspěvků pro nemoc, pokud nepřesahuje doby 6 týdnů, nemůže odůvodniti ztrátu nároku na podporu v nezaměstnanosti;

ad 4. přiznání státního příspěvku musí býti vázáno na průkaz, že se nezaměstnaný marně hlásil o zaměstnání u veřejné zprostřed-

kovatelný práce, nebo u odborové zprostředkovatelný práce, která bude v tom směru uznána za rovnocennou zprostředkovatelně veřejné, ihned, jakmile se stal nezaměstnaným, a že se hlásil o podporu v nezaměstnanosti;

ad 5. další vyplácení státního příspěvku je vázáno na průkaz, že se nezaměstnaný hlásil aspoň třikrát v týdnu u veřejné zprostředkovatelný práce nebo místa, které zprostředkovatelná označila, leč by mu to bylo z vážného důvodu znemožněno;

ad 6. podpory v nezaměstnanosti a státní příspěvek k nim musí býti účtovány odděleně od ostatního hospodářství odborové organizace;

ad 7. odborová organizace je povinna podrobiti se státnímu dohledu ministerstva sociální péče, prováděnému s ministerstvem financí na hospodaření státním příspěvkem.

V § 5. zákona se stanoví, kdo nemá nároku na státní příspěvek a v § 6., kdo ho pozbývá.

V dalším budou u obou §§ uvedeny jen ony příčiny, které mají za následek, že nárok nevznikne resp. zaniká, jež jsou nové neb aspoň značně odchylné od důvodů citovaných již vpředu u §§ 2. a 3. zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 322 Sb. z. a n., o podpoře nezaměstnaných a jež jsou důležitějšího rázu.

Dle § 5. nemá nároku na státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti, kdo nemá nároku na podporu v nezaměstnanosti podle stanov odborové organizace; dále kdo má sice nárok na podporu v nezaměstnanosti podle stanov odborové organizace, ale nebyl před tím, než se stal nezaměstnaným, již po tři měsíce jejím členem; započítává-li však odborová organizace přistupujícímu členovi do členské doby i členství v jiné odborové organizaci, platí to i pro státní příspěvek.

Dle § 6. pozbývá nároku na státní příspěvek k podpoře v nezaměstnanosti, kdo pozbyl nároku na podporu v nezaměstnanosti podle stanov odborové organizace, kdo požíval státního příspěvku v nezaměstnanosti po dobu 4 měsíců v jednom roce počítaje ode dne, za který mu byl příspěvek vyplacen jako za první den nezaměstnanosti, nebo kdo příspěvku požíval v témže období po 3 měsíce nepřetržitě.

Významný jest § 7. zákona, stanovící výši státního příspěvku. Paragraf ten zní:

(1) Státní příspěvek rovná se co do výše podpoře, kterou podporovanému vyplácí odborová organizace ze svých peněz.

(2) Součet podpory a státního příspěvku nesmí převyšovati dvě třetiny poslední mzdy nezaměstnaného; oč ji převyšuje, o to sníží se státní příspěvek.

(3) Ukáže-li se toho potřeba, stanoví se nařízením, jaké částky nesmí státní příspěvek denně převyšovati.

(4) Vláda se zmocňuje, aby po dobu poválečných poměrů hospodářských po slyšení ústředních odborových organizací stanovila nařízením pro přesně určené období časové jak výjimky ze zásady

v odst. 1. stanovené, tak i nejmenší výměru státního příspěvku pro muže, ženu a pro zaměstnance svobodného nebo ženatého.

V důsledku ustanovení odstavců 3. a 4. předchozího § 7. zákona bylo vydáno vládní nařízení ze dne 23. prosince 1924, čís. 3. Sb. z. a n. z roku 1925, kterým se stanoví nejvyšší výměra státního příspěvku k podpoře nezaměstnaných, jakož i výjimky ze zásady o poměru výše státního příspěvku k výši podpory vyplácené odborovou organizací.

Dle tohoto nařízení nesmí státní příspěvek k podpoře, kterou podporovanému vyplácí odborová organizace ze svých peněz, převyšovat částku 12 Kč denně (§ 1. vl. nař.).

Povšimnutí zasluhují ještě §§ 8. a 9. zákona, v nichž všeobecně se stanoví způsob výplaty a účtování státního příspěvku (»nárok na státní příspěvek v nezaměstnanosti přísluší nezaměstnanému ode dne, kdy se o něj hlásil, trvá-li nezaměstnanost aspoň 8 dní«; »způsob účtování státního příspěvku odborovou organizací, jakož i provádění státního dohledu určí ministr sociální péče v dohodě s ministrem financí«).

Důsledkem předpisu § 9. zákona bylo vydání vládního nařízení ze dne 29. srpna 1924, čís. 186 Sb. z. a n., kterým se provádí zákon ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných; toto vládní nařízení probírá postup při přihláškách a výplatách podpor v nezaměstnanosti a státního příspěvku k nim, jakož i účtování a provádění státního dohledu na hospodaření státním příspěvkem.

Ze zbývajících §§ zákona dlužno se zmíniti ještě o § 10., dle něhož se vláda zmocňuje, aby nařízením rozšířila působnost tohoto zákona i na jednotlivé odbory sezonních dělníků; pak § 11., dle něhož právní jednání a listiny týkající se státního příspěvku k podpoře v nezaměstnanosti jsou osvobozeny od kolkův a poplatků; dále § 12., jímž se stanoví, že podpora v nezaměstnanosti a státní příspěvek k ní nemají právních následků podpory chudinské; § 13. obsahuje trestní ustanovení a posléze § 14. zákona, jímž se předpisuje, že pokuty podle tohoto zákona uložené připadají státní pokladně pro účely sociální péče.

Tímto byly by probrány nejvýznačnější předpisy tohoto zákona.

Nyní je účelno pojednati o výhodách případně i nevýhodách zákona ze dne 19. července 1921, čís. 267 Sb. z. a n., o státním příspěvku k podpoře nezaměstnaných. Pro stát v ohledu finančním je hlavní a nepopíratelnou výhodou tohoto zákona to, že zavedením gentského systému bude ulehčeno státním financím, neboť stát nese nyní veškeren náklad spojený s výplatou podpor v nezaměstnanosti, jak to bylo dle předchozího zákona čís. 322/1921 Sb. z. a n. o podpoře nezaměstnaných, nehledě k výjimečnému postupu spočívajícímu na § 17. tohoto zákona (řízení refundační), nýbrž pouze polovici všech výdajů, jelikož dle ustanovení § 7., odstavce 1. zákona čís. 267/1921 Sb. z. a n. rovní se státní příspěvek co do výše pod-

poře, kterou podporovanému vyplácí odborová organizace ze svých peněz.

Dlužno však poznamenati, že tento finanční efekt pro stát je přechodně paralysován ustanovením odstavců 3. a 4. téhož § 7. zákona čís. 267/1921 Sb. z. a n. (zákonná citace je vpředu uvedena), dle nichž nařízením může býti pro přechodnou dobu stanoven státní příspěvek v jiné výši než organizační podpora. Nařízení tohoto druhu bylo vskutku vydáno jako vládní nařízení ze dne 23. prosince 1924, čís. 3. Sb. z. a n. z roku 1925, jímž se stanoví jisté výjimky ze zásady, že státní příspěvek má se rovnati podpoře, vyplácené odborovou organizací z vlastních peněz; platnost zmíněného vládního nařízení je ovšem omezena pro přesně určené období časové a to do 31. prosince 1926.

2. Jinou praktickou výhodou zavedeného gentského systému je důležitá okolnost, že nyní přechází téměř veškerá starost o nezaměstnané na zaměstnance, tudíž na vlastní interesenty. Stát předal všechnu agendu s péčí o nezaměstnané spojenou odborovým organizačním jakožto ústředím jednotlivých odvětví průmyslu, obchodu atd.; ústředí ta pak vztahují se na všechny příslušníky toho kterého určitého oboru pracovního, kteří musí býti povinnými členy svých příslušných odborových organizací. Všichni členové platí členské příspěvky, z nichž jistá kvota je určena pro podpůrný fond k členění nezaměstnanosti; z fondu tohoto pak vyplácejí odborové organizace svým nezaměstnaným členům podpory v nezaměstnanosti spolu s příplatkem k nim — státním příspěvkem —, který pak dodatečně státní finanční správa odborovým organizačním hradí.

Tento nový způsob výplaty podpor v nezaměstnanosti mohl by býti charakterisován jako krok k příštímú pojišťování proti nezaměstnanosti.

Ježto nyní zaměstnanci vedou správu péče o nezaměstnané, jež jedině a pouze se dotýká jich samých, musí míti přirozeně na tom velký zájem jako přímí účastníci, aby správa ta i hospodaření bylo vybudováno i vedeno na základech správných a v každém směru co nekorrektněji.

Státní správa přihlíží k této činnosti jen nepřímo, dbajíc, aby se státními penězi odborovým organizačním svěřenými, t. j. se státním příspěvkem, bylo co nejlépe a nebedlivěji hospodařeno, a omezuje se v tom směru tudíž na stanovení odděleného účtování podpor v nezaměstnanosti a státního příspěvku k nim od ostatního hospodářství odborové organizace (§ 4., odst. 1., čís. 6 zákona čís. 267/1921 Sb. z. a n.) a pak na určení způsobu účtování státního příspěvku odborovou organizační, jakož i provádění státního dohledu na hospodaření státním příspěvkem (§ 4., odst. 1., čís. 7 a § 9. zákona čís. 267/1921 Sb. z. a n.).

Jsou-li okolnosti tu uvedené výhodami nového systému, jsou tu naproti tomu okolnosti jiné, které snad jinými mohly by býti považovány za nevýhodné.

Takovou okolností jest nucené organisování každého zaměstnance. Kdo chce míti nárok na podporu v nezaměstnanosti a státní příspěvek k ní, musí býti členem nějaké odborové organizace; jinak žádných nároků nemá. 1

Aby snad nuceného tohoto organisování nemohlo býti snadno využito k rozřídování členů (dle národností, náboženství, politického smýšlení, atd.) stanoví § 4., odstavec 1., pod čís. 1. zákona čís. 267 Sb. z. a n. z roku 1921, že »členství v odborové organizaci nesmí býti vázáno jinou podmínkou než tím, že člen je zaměstnán v příslušném pracovním odboru a platí organizaci stanovené příspěvky«.

Kromě této uvedené a možné nevýhody dlužno ještě vytknouti rozříštěnost na velký počet různých odborových organizací, jež soustřeďují své členstvo dle odvětví průmyslu, obchodu atd., kdežto dříve dle zákona čís. 322 Sb. z. a n. z roku 1921 prováděl péči o nezaměstnané všech pracovních oborů v tom kterém politickém okrese vždy politický úřad I. stolice, dle jehož poukazů pak příslušný berní úřad podpory vyplácel. 2

Pokud jde o provádění státního dohledu nad odborovými organizacemi, jež hospodaří státním příspěvkem k podpoře nezaměstnaných, tu dlužno uvést, že po té stránce prozatím neobejdeme se bez jistých obětí hmotných se strany státu, ježto bude nutno prováděti stálou a důkladnou kontrolu za tím účelem, aby praktické provádění předpisů různými odborovými organizacemi bylo stejnoměrné a odpovídalo jednotným směrnícím daným zákonem. Výslovně se praví »prozatím«, ježto později snad ukáže se i v tomto směru výhodnost nového způsobu výplat podpor v nezaměstnanosti.

K závěru tohoto článku se podotýká, že výhody nového způsobu výplat podpor v nezaměstnanosti podle gentského systému, jenž teprve krátce je uveden v život, bude možno seznati teprve po uplynutí jisté doby jeho působnosti.

K problému československého státního území.

Vladimír V y b r a l (Brno).

(Dokončení.)

Šimák klade si za úkol stanoviti čl. státní území před vstoupením v platnost oněch hlavních mezinárodních smluv. Praví, že právní řád může stanoviti státní území přímo, to jest vytčením státních hranic, a nepřímo, stanovením jednotlivých místních kompetencí. Proti této alternativě nutno zdůrazniti, že k vytčení hranic či mezi lokálních kompetencí musí v ž d y dojít přes to, že byly už jinak dány, má-li býti místní kompetence určena j e d n o z n a č n ě. Československé státní území bylo dle Šimáka stanoveno obojím způsobem. P ř í m o,